No. 1041 Zaterdag 5 December 1903. 20ste Jaargang.

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,20.

BUREAUX VAN DIT BLAD
REDACTIE: Waterkant, Otrabanda, No. 223
ADMINISTRATIE: Plein Concordia, No. 129, Pietermaai

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,- pa tres luna pagar padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number sol fl. 0,20.

Curaçao, 4 December.

ONTEVREDEN.

II.

Daar zijn oogenblikken in 's menschen leven, waarin men, al te zeer geschokt, geen woorden kan vinden om de hevige aandoening van zijn gemoed weer te geven. Slechts een blik, een gebaar, een klank vertolkt, wat er omgaat in zijn hart.

Even onmogelijk is het ons, als publiek orgaan van Curaçao, uitdrukking te geven aan wat er gevoeld werd door de Katholieken onzer Kolonie bij het lezen der Memorie van Toelichting op onze Begrooting, waar er sprake is van het Katholieke onderwijs. Het juiste woord kunnen wij maar niet vinden. Telkens vreezen wij onparlementair te zullen worden.

In het Nieuwjaarsartikel verklaarden wij reeds, dat de Katholieken door de indiening van het nieuw ontwerp „diep gegriefd" waren, dat het was „een onverdiende achterstelling, een beleedigende miskenning", van ons Onderwijs. Thans spreekt de M. v. T. over het Bijzonder Onderwijs op een wijze, dat men in Holland daarover noodzakelijk een verkeerd idée moet krijgen. Maar hoe komt men dáár aan zulke wanbegrippen? Wie is oorzaak, dat de toestand van het bijzonder onderwijs zoo scheef wordt voorgesteld?

Twee weken lang hebben wij ons ingehouden, en eerst protest aangeteekend tegen het onverdedigbare oordeel ten onrechte over de ambtenaren geveld. Wij mogen echter evenmin zwijgen nu ook wij zoo onverhoeds werden aangevallen in het dierbaarste, wat wij bezitten, waarvoor wij zooveel hebben opgeofferd, ons Katholiek onderwijs.

De Memorie van Toelichting geeft den indruk alsof het R. K. Bijzonder Onderwijs op Curaçao al ZEER ONVOLDOENDE is.

Maar die indruk wordt alleen verkregen, doordat er over deze quaestie een valsch licht werd geworpen en doordat er bewijzen gebruikt zijn, die volstrekt geen hout snijden. Het oordeel aan den Minister en Kamerleden, aan geheel Holland opgedrongen is derhalve ook valsch en bezijden de waarheid.

Men oordeele:

In de toelichting op art. 111: *Buitengewone subsidie aan Roomsch–Katholieke scholen* wordt gezegd, dat „na bijna 20 jaar" (in 1884 kwam een nieuwe schoolwet) de toestand zoo is „dat van de 122 bij het bijzonder onderwijs werkzame onderwijzers in de Kolonie, slechts 19 de vereischte akte van bekwaamheid bezitten. Toen dan ook door het Apostolisch Vicariaat aanvankelijk een subsidieverhooging van *f* 3000 werd aangevraagd", etc.

Ligt het nu niet voor de hand, dat de Kamerleden den indruk zullen krijgen, dat er aan het R. K. Bijzonder Onderwijs 122 personen werkzaam zijn, terwijl slechts 19 hunner de vereischte akte bezitten? De toelichting immers dient voor art. 111: *Buitengewone subsidie aan Roomsch–Katholieke scholen.* Onmiddellijk volgt na dit schril contrast der cijfers: „TOEN DAN OOK door het Apostolisch Vicariaat". Er wordt dus een verband gelegd met het voorafgaande.

Het aantal onderwijzers is zoo hoog mogelijk opgevoerd om maar een flinke tegenstelling te hebben met die ongelukkige 19 akte-hebbenden.

Om alle misvatting te voorkomen, verklaren wij hier duidelijk, dat er *geen* 122 personen werkzaam zijn aan het R. K. Onderwijs.

Hoe men dan tot zoo hoog een getal gekomen is? Eenvoudig door ALLE personen, die werkzaam zijn aan het Bijzonder Onderwijs, in 't algemeen, ook dat van niet-katholieken, samen te tellen. En dan nog hoe? Wij zullen ons bepalen tot het R. K. onderwijs.

Alle zusters, die werkzaam zijn aan de bewaarscholen en dus geen akte [illegible] die les geven op de burgerscholen, of aan de internaten en dus met subsidie [illegible] hebben, werden opgesomd. Dit zijn er reeds 43.

Op de gesubsidieerde scholen behoeven geen akte te hebben zij, „die onder toezicht van het hoofd der school werkzaam zijn." (1) Hoeveel schiet er dan nog over van het totaal 104, werkzaam aan het R. K. onderwijs, om het contrast met het getal der akte-hebbenden zoo groot te maken?

Mogen wij eens aan het tellen gaan?

Het kleine getalletje 19 geeft slechts hoofd– en hulpakten aan. Maar de bijakten zijn toch ook een bewijs van bevoegdheid om les te geven in die vakken? Welnu, enkel bij het Katholiek bijz. onderwijs bezitten op dit oogenblik 24 onderwijzeressen 38 verschillende akten en 11 onderwijzers 24 akten, die recht geven om in onderscheidene vakken les te geven. Wel een bewijs, dat het gehalte van dit onderwijzend personeel nog zoo gering niet is.

Om een zuiver beeld van den *toestand* te geven, had men zich niet mogen bepalen enkel tot de hoofd- en hulpakten, maar ook melding moeten maken van de bij-akten. Wat weet men in Holland van onze *akte van bekwaamheid!* Men leeft nu onder den indruk, alsof er van het Bijzonder Onderwijs van de 122 slechts 19 personen een of ander examen hebben afgelegd en dus opgeleid zijn om les te geven.

Met bovenstaande feiten voor oogen zal men geheel anders over het Bijzonder onderwijs denken, dan wanneer men alleen de Memorie van Toelichting heeft gelezen. Men ziet nu duidelijk in, dat het zoo min nog niet is, dat hier werkelijk „de toestand" scheef wordt voorgesteld. In de laatste tien jaren zijn hier op het eiland 35 examens afgelegd door ons personeel. Is dit geen bewijs, dat er hard gewerkt wordt? Want deze personen konden zich niet rustig bekwamen voor hun examens, maar moesten tegelijkertijd les geven en zich hiertoe voorbereiden.

De toestand wordt verder „sedert 1884 onwettig" genoemd; het is de vraag nog of de z. g. wettige wel mogelijk was. Waarom heeft Gouverneur N. VAN DEN BRANDHOF, die de wet van 1884 zelf had ingediend, in 1889 toen de eerste termijn van vrijstelling verstreken was, de wet niet geürgeerd? Waarom heeft onder diens opvolger, Mr. H. BARGE, nimmer de schoolcommissie (1) hierop aanmerking gemaakt? Redelijk moeten wij besluiten; omdat zij allen bij ondervinding geleerd hadden, dat de eischen van 1884 onuitvoerbaar bleken.

Deze toestand van het bijz. onderwijs was bij de autoriteiten zeer goed bekend en toch maakten zij nimmer [illegible]

Kan men derhalve wel van een *onwettigen* toestand spreken, nu deze met goedvinden der overheden aldus bleef voortbestaan? Men mag het niet laten voorkomen, alsof er iets is vermoffeld en geheim gehouden. De toestand was publiek bekend en werd door gezaghebbenden goedgekeurd, minstens toegelaten.

En vergelijk nu de wet van 1884 eens met het nieuw ontwerp. Het getal gediplomeerden is minstens vijfmaal grooter. Dit is derhalve nog veel minder uitvoerbaar. *Het Huisgezin* van 4 November ll. noemde het een „draconische ontwerp-regeling." Door de eischen nog hooger te stellen zal men nog meer over het bijzonder onderwijs kunnen klagen en dit als onvoldoende voorstellen. Maar is zulk een handelwijze redelijk?

Wil men den waren toestand van ons Katholiek onderwijs bekend maken, dat men dan onderscheid make tusschen stad- en buitendistricten. Wil de Gouverneur niet voor alle scholen *in de stad* herhalen, wat Z. H. E. G getuigde van de fratersschool op Pietermaai u. m., dat het „*een modelschool*" was, minstens zal toch moeten erkend worden, dat hier op ALLE armen-scholen het onderwijs zeer goed is en gerust vergeleken mag worden met het Openbaar onderwijs. Dat men ook hier van de loffelijke uitzonderingen spreke.

In de buitendistricten is het onderricht niet, zooals de Gouverneur dit verlangt, maar toch wordt het „*zooveel mogelijk*" gegeven „*naar gelang der behoeften*" (2)

Zou het Gouvernement zelf wel in staat wezen 59 gediplomeerden onderwijzers uit te laten komen alleen om in onze buitendistricten of op de eilanden zich af te zonderen en zich te wijden aan het onderwijs der arme kinderen? Hoeveel geld zou er niet noodig zijn om zulk een groot getal tot dit opofferend leven te verlokken? En nu heeft men voor een paar duizend gulden *overal in alle buitendistricten* scholen en woonhuizen, schoolbehoeften en onderwijzers om „naar gelang der behoeften" dezer arme buitenkinderen hun „zooveel mogelijk" onderricht te geven?

Waarlijk, een weinig meer appreciatie ware hier meer op haar plaats geweest.

Nu staart men zich blind op de, voor buitendistricten, nuttelooze diploma's, maar men weegt de goudstukken niet, die men hiervoor moet neertellen, maar men vraagt zich zelf niet af, of het nut wel beantwoorden zal aan die ontzaglijke onkosten.

En waarop slaat die hoog [illegible] klacht over het onderwijs wel voornamelijk?

[illegible] ken „aan de stiefmoederlijke wijze, waarop veelal het Nederlandsch bij het onderwijs nog behandeld wordt."

Een ieder, die oogen heeft om te zien en ooren om te hooren, kan zich overtuigen, dat deze klacht onmogelijk kan slaan op de gesubsidieerde *stads*scholen. Daar is het hollandsch leer- en voertaal. Moeilijk kan men zijn eischen nog hooger stellen.

Wij gelooven dan ook ten stelligste, dat de Gouverneur volstrekt niet heeft willen klagen over deze scholen. Jammer maar, dat de uitdrukking „bij het onderwijs" weer zoo algemeen is. *De Tijd* begon reeds in een hoofdartikel te schrijven over „Stiefmoederlijk" doch voegde er een ? aan toe. Wij kunnen het veilig op deze collegiale verdediging aan laten komen, voor Holland en de Tweede Kamer en zijn onzen Confraters in Holland dankbaar voor hun tijdige hulp.

Het Nederlandsch werd dus *stiefmoederlijk* behandeld in de buitendistrieten en op de eilanden.

Stiefmoederlijk? vragen wij hier op onze beurt. Waar staat in de verordening van 1884 een enkele bepaling, dat aan het *Bijz. Onderwijs* de verplichting oplegt het hollandsch te onderwijzen?

Geen enkele letter kan men hierover aanwijzen.

Er bestond niet de minste verplichting en *toch werd altijd op al onze scholen* de beginselen onzer moedertaal onderwezen.

Is het stiefmoederlijk, wanneer meer gegeven wordt dan gevraagd werd?

Is het stiefmoederlijk, dat het Bijz. Onderwijs op de stadsscholen zoo degelijk onderricht gaf in het hollandsch, dat het voertaal worden kon zonder dat dit geëischt werd?

Is het stiefmoederlijk, dat op alle buitenscholen hier en op de eilanden dit vak werd onderwezen, voordat het door het Gouvernement op den rooster was gebracht? En wij deden het enkel en alleen om aan het *verlangen* van ons Bestuur, ook van het vo-

---

(1.) De verordening van 1884 regelende het onderwijs op Curaçao zegt in *art. 4*: Niemand mag onderwijs geven, die niet in het bezit is der bij deze verordening gevorderde bewijzen van bekwaamheid en zedelijkheid.

Deze bepaling is niet toepasselijk:

c. op hen, die op bijzondere scholen onder toezicht van het hoofd der school werkzaam zijn.

(1) De schoolcommissie bestond steeds uit alleszins bevoegde personen, die door hun langdurig verblijf in onze kolonie de behoeften des volks door en door kenden.

Men bedenke ook, dat de katholieken steeds in deze commissie in de *minderheid* waren.

(2). Hoofdstuk II van de Verordening van 1884 zegt in art. 13: Dit onderwijs wordt in de geheele kolonie gratis verstrekt niet alleen op de hoofdplaats van ieder eiland, maar zoo veel mogelijk, ook in de dorpen en buitendistricten, naar gelang der behoeften.

rige, tegemoet te komen. Niettegenstaande de ondervinding dagelijks leerde, dat er weinig heil van dezen zwaren arbeid te verwachten was.

Ook op dat punt bestaat derhalve een verkeerde meening bij het tegenwoordig Bestuur.

Maar al te zeer vreezen wij, dat de Gouverneur ook nog op andere punten een verkeerd idée heeft, zooals blijkt uit de bespreking onzer taalquaestie in de M. v. T.

„Op alle eilanden van de Kolonie heeft een niet met goede redenen te motiveeren achterstelling van de Nederlandsche taal plaats gehad, zegt de Gouverneur, en het is zijn ernstig streven hierin gaandeweg zooveel mogelijk verbetering aan te brengen."

Dat „zegt de Gouverneur" klinkt kostelijk. Het is alsof de Minister zich wel ter dege de tot dusverre nog niet weerlegde bewijzen herinnert door ons aangevoerd, verleden jaar in de Kamer geciteerd, om die z.g. *achterstelling* duidelijk te maken. Ze waren ontleend aan de wording en de geschiedenis van ons volk, zij werden versterkt door de dagelijksche ondervinding. Want nog heden ten dage moet de *arme* klasse der bevolking onzer benedenwindsche eilanden haar brood verdienen aan de kust of op de eilanden bij spaansch sprekende volkeren. De voornaamste relatie van Curaçao, Bonaire en Aruba bestaat voorals nog slechts met Venezuela. Ook voor de bovenwindsche eilanden hebben wij verklaard, hoe daar het engelsch eerder ingang moest vinden dan het hollandsch.

Hebben wij deze *achterlijkheid*, geen *achterstelling*, onzer moedertaal goedgekeurd?

Volstrekt niet. Integendeel hebben wij een practische methode aangewezen om onze taal meer algemeen te maken. Ons advies luidde: Wilt ge de hollandsche taal algemeen maken, begin met ze te beperken. Vorm eerst een kern en werk daar omheen. Versnipper uw krachten niet in de buitendistricten, maar concentreer ze in de stad.

Er had toch wel eens met lof gesproken mogen worden over de groote vorderingen in de laatste vijftien jaren in de stadsdistricten gemaakt. Zoowel de openbare als de bijzondere scholen hadden zulk een woord van waardeering ten volle verdiend. Er had op gewezen moeten worden, dat in de stad het hollandsch langzamerhand ook meer gebezigd wordt als conversatietaal. Zie, zóó had men in Holland een zuiver denkbeeld gekregen van den stand van zaken.

De Memorie van Toelichting zegt verder: „Op de bovenwindsche eilanden zal de Engelsch sprekende bevolking vooreerst moeilijk van taal veranderen. Wanneer de bevolking voorloopig zoover gebracht kan worden, dat zij in staat is om zich in onze taal uit te drukken, dan zou reeds eene groote schrede in de goede richting gedaan zijn, en zoover zal het ten minste op St. Eustatius en St. Martin zonder kosten geleidelijk kunnen komen. Op slechts één na, zijn daar reeds alle onderwijzers in staat om in de Nederlandsche taal les te geven.

Sedert verleden jaar wordt er in de scholen op de genoemde eilanden met aanvankelijk goed succes veel werk van onze taal gemaakt en voor het eerst is, wat St. Martin aangaat, ook het verslag der schoolcommissie in onze taal gesteld."

Op de bovenwindsche eilanden zal de *bevolking* wel NOOIT van taal VERANDEREN. Zij heeft het engelsch noodig om brood te verdienen en te kunnen leven. Dit is de hoofdreden, verklaard door de geografische ligging der eilanden en de geschiedenis van haar handel.

Niet eerst sedert verleden jaar, maar reeds sinds jaren werd de nederlandsche taal op de bijzondere scholen onderwezen; zoolang als onze zusters les geven op St. Martin en St. Eustatius is er ook veel werk van het hollandsch gemaakt.

Ook op de openbare scholen op St. Martin werd er reeds *jaren geleden* gelegenheid gegeven tot het aanleeren van onze taal. Zeer practisch werd dit onderricht niet aan *alle* leerlingen gegeven, maar aan de meest gevorderde, en de vlijtigste.

Omdat men zoo bitter weinig succes zag, verslapte dit onderwijs aan de openbare scholen. Sedert verleden jaar is men weer met nieuwen moed begonnen.

Het *aanvankelijk goed succes* is, volgens betrouwbare getuigen, op de bovenwindsche eilanden nog niet zoo groot als in de buitendistricten op de benedenwindsche.

't Is maar een verschil van appreciatie.

Dat de Schoolcommissie thans het verslag in onze moedertaal opstelt is een gevolg van de zeer zeker redelijken eisch, ook door ons met kracht verdedigd, dat de officieele stukken van een hollandsch gouvernement toch minstens in 't hollandsch gesteld dienen te worden. Men kan dit echter niet als succes van het *onderwijs* aanmerken.

Het heeft allen schijn in de M. v. T., dat wordt afgekeurd, of miskend, wat er goeds geschiedde in het verleden, om tegen dien donkeren achtergrond de tegenwoordige lichtpunten schitterender te laten uitkomen.

Dit is nu juist niet de opbouwende methode, die steunt op wat reeds gelegd is, het goede erkent, waar er goeds gevonden wordt, de fouten wegneemt, zoo die zijn ingeslopen, om zoo alles tot een schoon geheel af te werken.

Om alles nu pasklaar te maken volgens de nieuwe plannen, die niet aansluiten bij vroeger ontworpene, moet alles verwrongen, gebroken worden. Als dit personen geldt, kost dit hun veel pijn, en waar het zaken betreft, zal hierdoor niet spoedig een hecht en sterk geheel worden verkregen. [illegible] te keeren. De school- en taalquaestie werd te schel verlicht door het *nieuw ontwerp*, vandaar dat alles er zoo scherp en hoekig uitzag. Maar de ware toestand is zoo niet.

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Regenval.

van 1 — 6 Nov.	....	0	mM.
van 7 — 13 „	....	16	mM.
van 14 — 20 „	....	10	mM.
van 21 — 27 „	....	12,5	mM.
van 28 — 30 „	....	17,5	mM.
	Totaal	56	mM.

De regen viel in de laatste maanden zeer, zeer plaatselijk. Daar zijn plantages, die verleden week, zegge begin December, voor het eerst regen ontvingen. De oogst zal beter zijn dan verleden jaar, omdat minstens hier en daar een goed maisveld staat; verleden jaar was er nergens iets. Op Aruba is de oogst door de laatste regens verzekerd. Ook op Bonaire is er flink water gevallen.

Statistiek.

De vergelijkende staat van raming en opbrengst der *bovenwindsche* eilanden loopt tot September. De raming zal zeker niet minder voorzichtig geweest zijn, dan voor de benedenwindsche. Zoo beschouwd valt deze staat dan erg tegen. Terwijl die te lage raming overal duidelijk uitkwam, blijft de opbrengst van St. Martin nog *f* 301.495 daar beneden. Uitvoer was er bijna niet, nog geen derde van wat, zelfs in deze treurige tijden, toch nog verwacht werd.

St. Eustatius was niet zoo slecht als men gedacht had. De opbrengst overschrijdt de raming met *f* 1,018.12 Aan uitvoer werd hier in 9 maanden reeds *f* 32,63 meer ontvangen dan voor het geheele jaar berekend was.

Saba heeft ook zijn rots boven water kunnen houden en bracht *f* 515,30 meer op dan de raming. Saba verdiende, dat het hulpkantoor der posterij een afzonderlijk kantoor zou worden, immers voor het geheele jaar berekende men aan ontvangsten der posterij *f* 500, en in 9 maanden werd reeds *f* 632,13½ opgebracht.

Het gezamenlijk saldo boven de raming voor de drie bovenwindsche eilanden bedraagt *f* 1,261,925. Er is daar ten minste nog geen tekort, dat is in ieder geval een troost. Maar toch schijnt de toestand daar ellendig te wezen, als nog na zoo voorzichtige raming, de opbrengst ternauwernood de raming overtreft.

Posterij.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven:

Widow J. W. O. V. D. Attwell, Teresa de Basilio, Leon Bartolomei, C. I. Gregoor, Gomez & Co., G. Gudmundson, Buni Gomez, Julio R. Hernandez, Lucia Rodrigo, Harjet Mari na tanta Rol, Ermanno Moeller, Susanet Martiz, Camilo Madriz, Francisco Pestana (Schr. Hilda), Ernesto Pardo, D. W. L. Schotborgh, Schramadararesses, Alberto C. Suarez, Allendrina Waauw, Winklar & Co.

Niet voor verzending vatbaar: twee brief geadresseerd aan: Señorita Rey (ubi)? en Calo van Epis (ubi)?

Aangeteekende stukken

M. Daal, Alejandro H. Rover, Manuel Basiluis Dorziel, Amalia Hernandez, Leon V. Weeber jun., en een rebut geadresseerd aan: P. Dároger volgens Reg: A. verzonden door J. P. Dároger.

***

Geldverzending door middel van postwissels kan plaats hebben:

1°. tusschen de kolonie Curaçao, ter eene, en Nederland, Nederlandsch-Indië en de kolonie Suriname, ter andere zijde;

2°. tusschen de kolonie Curaçao, ter eene, en de navolgende vreemde landen, ter andere zijde namelijk België, Duitschland en de in andere landen gelegen Duitsche kantoren, Frankrijk (met inbegrip van Algerië) en de daarbuiten gelegen Fransche kantoren, Italië en de in andere landen gelegen Italiaansche kantoren, en Luxemburg.

Artikel 2. De koers, waartegen de uit de kolonie Curaçao naar Nederland, Nederlandsche-Indië en de kolonie Suriname te verzenden postwissels zullen worden afgegeven, wordt voorloopig bepaald op 101 percent, wat betreft de eilanden Curaçao, Aruba en Bonaire, en op 103 percent, wat betreft de eilanden St. Martin N. G., St. Eustatius en Saba, dat wil zeggen, dat voor iederen naar Nederland, Nederlandsch-Indië of Suriname over te maken gulden *f* 1,01 of *f* 1.03 moet worden gestort, al naar gelang de storting op de eilanden Curaçao, Aruba en Bonaire of op de eilanden St. Martin N. G. St. Eustatius en Saba plaats vindt.

Artikel. 3 Voor de naar vreemde landen bestemde postwissels wordt de maatstaf van herleiding voorloopig bepaald op:

Wat betreft de eilanden Curaçao, Aruba, en Bonaire: *f* 1.— = frs. 2.06 en wat betreft de eilanden St. Martin N. G., St. Eustatius en Saba, *f* 1.— = frs. 202 in het verkeer met België, Frankrijk (met inbegrip van Algerië) en de daarbuiten gelegen Fransche kantoren, Italië en de in vreemde landen gelegen Italiaansche kantoren en Luxemburg;

wat betreft de eilanden Curaçao, Araba en Bonaire: *f* 1.— = 1 Mark 65 pfennig en wat betreft de eilanden St. Martin N. G., St. Eustatius en Saba: *f* 1. — = 1 Mark 62 pfennig in het verkeer met Duitschland en de Duitsche kantoren in andere landen, met uitzondering van Constantinopel en Smyrna;

Artikel. 5. Voor de verzending naar België, Frankrijk (met inbegrip van Algerië) en de Fransche kantoren in andere landen, Italië en de Italiaansche kantoren in andere landen, en Luxemburg, wordt het maximum bedrag van iederen postwissel bepaald op 500 franken.

Voor de verzending naar Duitschland en de Duitsche kantoren in andere landen (met uitzondering van Constantinopel en Smyrna) op 400 marken en voor de verzending naar Duitschland en de Duitsche kantoren in andere landen (met uitzondering van Constantinopel en Smyrna) op 400 maken en voor de verzending naar de Duitsche kantoren te Constantinopel en Smyrna op 21 Turksche ponden en 44 piasters.

Artikel. 12. Met het afgeven of betalen van de postwissels zijn in de kolonie Curaçao belast de postkantoren op Curaçao, St. Martin N. G., St. Eustatius en Saba en de hulppostkantoren op Aruba en Bonaire.

Art. 3.

Dit besluit treedt in werking op den 1n. Maart 1904.

Kerkelijke berichten.

Z. D. H. Mgr. J. J. A. VAN BAARS heeft een rondschrijven gericht aan de Geestelijkheid, opdat zij hun geloovigen aansporen tot het godvruchtig vieren van het a. s. jubiléjaar der Onbevlekte Ontvangenis, dat 8 December aanvangt. Op den achtsten dag van iedere maand zullen er bijzondere oefeningen gehouden worden. en in alle kerken in den loop van het jaar een missie, om allen meer op te wekken tot teedere godsvrucht en vurige vereering van de Allerheiligste Maagd Maria, Onbevlekt Ontvangen, bijzondere Beschermster van het Vicariaat.

Prijsuitdeeling.

Donderdagmorgen werd er openbaar examen en prijsuitdeeling gehouden op de fraterschool van Pietermaai, Vrijdag op die van de Overzijde.

Het was werkelijk een lust die jongens te hooren. Lezen, taal en aardrijkskunde, vaderlandsche geschiedenis, rekenen, dat ging alles [illegible] Men waande in Holland te zijn, zoo gemakkelijk kwam dat hollandsch er uit.

Er was voldoende publiek om deze onze getuigenis te bevestigen. Jammer, wij herhalen het, dat zij die maar niet gelooven kunnen, dat het onderwijs zoo uitstekend is, zich zelden of nooit komen overtuigen.

Een bijzondere vermelding verdient nog de zang. Onder de leiding van den Eerw. frater RICHARDUS werd een gedeelte van „*De Lentedag*" van WORP uitgevoerd. Zij, die de groote moeilijkheden kennen hieraan het zangonderricht verbonden, zullen met ons verbaasd hebben gestaan over zulk een schitterend succès. Wij kunnen geen volledIger kritiek leveren, dan door den wensch te herhalen van alle hoorders, dat spoedig de geheele cantate moge worden uitgevoerd, opdat een ieder, die wil, genieten kunne van dit heerlijk stuk hollandsche muziek.

Wij durven dezen algemeenen wensch vrijmoedig ondersteunen, niettegenstaande wij weten, dat de arbeid der Eerw. fraters daardoor zeer verzwaard wordt. Het examen heeft bewezen, wat zij kunnen niet alleen, maar ook duidelijk aangetoond, dat zij voor geen arbeid terugschrikken, hoe gering deze ook door het Bestuur der Kolonie gewaardeerd worde.

C. A. M. van Vliet.

† De verdienstelijke directeur van *Het Vaderland*, de heer C. A. M. VAN VLIET, is plotseling op den 9den November overleden. Reeds 24 jaar nam hij de directie waar en niemand kon zulk een spoedig einde voorzien, toen hij op het onverwachts door een beroerte werd getroffen, die den dood bijna onmiddellijk ten gevolge had.

Zijn verlies wordt ook door ons betreurd, omdat hij meermalen onze belangen in *Het Vaderland* behartigde en zich veel moeite gaf onze nooden te leeren kennen en in Holland publiek te maken. Hiervoor blijven wij hem hartelijk dankbaar.

Protest.

Naar wij uit verschillende bladen vernemen, hebben de ondergeschikte en hoofd-ambtenaren bij den Gouverneur geprotesteerd tegen de overdreven teekening van hun toestand in de Memorie van Toelichting. Volgens *De Vrijmoedige* wordt hier ook verteld, dat de Minister de woorden van den Gouverneur niet juist heeft weergegeven.

Wat er van dit alles is, weten wij niet, maar zeker verwachten wij, dat wat officieel overdreven, of verkeerd bericht is, ook officieel zal worden goed gemaakt.

Door de Memorie v. Toelichting, zooals zij thans blijkt, hebben de ondergeschikte ambtenaren hun naam verloren voor geheel Holland. Zoo zij zulk een smaad niet verdienden, moet hun de naam van goed ambtenaar teruggegeven worden. Dit moet ook publiek geschieden, opdat een ieder duidelijk wete, dat wat in deze Memorie v. Toelichting geschreven staat onjuist is en bezijden de waarheid.

Koloniale Raad.

't Schijnt er te spannen, dat het rapport op de Mem. v. Antwoord op de inkomstenbelasting nog niet gereed is. Nu, zoo iets kon worden verwacht.

Het verslag der afdeelingen over het ontwerp *tot herziening van het gewijzigde reglement op den in-, door- en uitvoer van koopmanschappen* etc. is verschenen.

„Eenparig verklaarde men zich in de afdeelingen tegen deze Ontwerp-verordening en meende tot intrekking daarvan te moeten adviseeren."

Dat is toch zeker wel duidelijk genoeg en kan onmogelijk verkeerd verstaan worden.

„In de eerste plaats, omdat door verheffing er van tot algemeene verordening, de voornaamste inkomsten der Koloniale kas, de invoerrechten, aanmerkelijk minder zullen opbrengen, daar ieder koopman, waar maar eenigszins voordeelig, zijn goederen voor doorvoer zal opslaan en slechts die weinige, welke hij hier in consumptie brengt voor invoer zal opgeven.

Men vreesde, dat dan de regel: opgave voor invoer, uitzondering en de uitzondering: opslag voor doorvoer, regel zou worden.

In de tweede plaats, omdat de voorgestelde wijziging, waardoor alleen van goederen in consumptie gebracht in de kolonie rechten zouden worden geheven, lijnrecht in strijd is met het hoofdbeginsel der bestaande verordening", enz.

Plaatsruimte verhindert ons deze door den Gouverneur voorgestelde wijziging, lijnrecht in strijd met het hoofdbeginsel der bestaande verordening, nader toe te lichten.

De wijziging van art. 10 door den K. R. voorgesteld in ditzelfde rapport komt ons zeer redelijk voor en kan slechts den handel bevorderen.

De Sisal-cultuur.

In het *Journal d' Agriculture Tropicale* van 31 October wordt het volgende geschrift aangekondigd:

Frank E. Conter: „The cultivation of Sisal in Hawaii" (Bull no. 4 of Hawaii Agricultura Experiment Station) In 8o., 31 pp. Illustré. Honolulu 1902.

Vooral in het belang onzer West-Indische lezers nemen wij uit die aankondiging het een en ander over:

De cultuur van den Sisal-hennep of Henequen (*Agave Rigida*) heeft op de Hawai-eilanden, hoewel ze eerst sedert tien jaren is begonnen, reeds eene groote beteekenis gekregen. In 1893 werd ze door de Regeering ingevoerd en tegelijkertijd eene proefgenomen op de minst voordeelige gronden eener groote suikerfabriek (Ewa). Die laatste proef gelukte volkomen en gaf aanleiding tot de oprichting der „Hawaian Fiber Co.", die tot den aanleg van talrijke meer of minder belangrijke aanplantingen overging, zoowel op Hawai zelf, als op de eilanden Kawai, Molokai en Macci. Op het hoofdeiland Hawai zijn de twee voornaamste ondernemingen, die van Kona en van Olaä.

De sisal is op de Sandwich-eilanden den tijd der proefnemingen voorbij, het is een volkomen geslaagde cultuur; de plant groeit uitmuntend op alle hellingen beneden den wind, die te dor zijn om er suikerriet, cacao, tabak, vanille enz., te doen gedijen.

De *A. Rigida* groeit voorspoedig op de S. eilanden. De eerste pluk van 25 bladen per plant geschiedt na 3 of 3½ jaar.

In bovengenoemd geïllustreerd boekje zal degeen, die het bestelt, nog tal van belangrijke bijzonderheden vinden.

Voor belanghebbenden in de Sisalcultuur teekenen wij hier alleen nog aan, dat op blz. 30 een brief voorkomt van het Departement van Landbouw te Washington, vermeldende, dat in Mei 1902 de plantkundige Dewey in de Bahama-eilanden een cryptogamische ziekte heeft geconstateerd, die zonder nog groote schade te hebben veroorzaakt, toch ongerustheid baart, want ze gaat van de eene plant op de andere over. De brief dient tot waarschuwing der planters van andere landen, opdat ze zouden vermijden de ziekte in hunne streek binnen te halen. Eene wetenschappelijke bepaling van den aard van het ziekteverschijnsel bestaat echter nog niet.

(*Kol. Weekblad.*)

Het Genootschap.

Zesde jaarverslag van het *Geschied-, Taal-, Land- en Volkenkundig Genootschap*, gevestigd te Willemstad, Curaçao; De Nederlanders op de West-Indische eilanden door J. H. J. HAMELBERG en bijbehoorende Documenten; alle uitgegeven bij J. H. DE BUSSY, Amsterdam, 1903.

Het Willemstadsch Genootschap maakt zich voor de studie van de geschiedenis der Nederlandsche Antillen zeer verdienstelijk. En wie van dit Genootschap spreekt, spreekt van den heer HAMELBERG, die dit jaar een zeer interessante bijdrage leverde over de historie der Bovenwindsche eilanden. In het jaarverslag zijn afschriften opgenomen van St. Eustatiaansche huwelijksakten van 1710—1750.

(*Het Vaderland*).

Ingezonden Mededeelingen.

Nederland.

STATEN-GENERAAL.

TWEEDE KAMER.

Curaçao

Wetsontwerpen zijn ingediend: 1°. tot wijziging en verhooging van de begrooting van Curaçao voor 1902 en 2°. tot verhooging van het Xe hoofdstuk der Staatsbegrooting voor dat dienstjaar. Hierbij wordt voorgesteld de bijdrage aan de koloniale geldmiddelen van Curaçao op het Xe hoofdstuk der Staatsbegrooting te verhoogen met ƒ 96.574.37½ en alzoo te brengen op ƒ 195.350.50½, zijnde het bedrag, waarmede in 1902 de uitgaven de ontvangsten van Curaçao hebben overschreden.

Aanleiding tot de ongunstige uitkomsten, zoowel in uitgaaf als in ontvangst, gaf o. a. het volgende: Ten opzichte van de ontvangsten legt het zwaarst gewicht in de schaal de som van ongeveer ƒ 40.000 ter zake van transitrechten, door Venezuela aan Curaçao verschuldigd, op de ontvangst, waarvan bij de raming van de inkomsten der posterij voor 1902 gerekend werd, maar die tot dusver niet werd uitgekeerd. Onderhandelingen om daartoe te geraken, worden thans te Caracas gevoerd.

Daarop volgt een mindere opbrengst van ƒ 21.329.81 aan concessierecht voor de phosphaatontginning op Aruba, terwijl de vergunning om op dat eiland goud te delven ƒ 11.250 minder opbracht dan waarop gerekend was.

Tevens is ingediend het wetsontwerp tot definitieve vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Curaçao voor 1904. Sloot deze begrooting voor 1903 met een tekort van ƒ 290.864.99, op die voor 1904 moet een gelijk bedrag nl. ƒ 297.630.70 uit 's Rijks schatkist tot dekking van de koloniale uitgaven worden uitgetrokken. 's Rijks bijdrage is verhoogd met 11,000 Gld.

ƒ 3000 verhooging van betalingen wegens transitrechten, vervoer van brievenmalen, etc. aan het internationaal bureel der algemeene postvereeniging te Bern.

ƒ 3000 verhooging van subsidie voor de R. K. Scholen.

ƒ 5000 voor proeven tot bevordering van het visscherijbedrijf.

Buitenland.

Panama. — Panama is onafhankelijk en het zal dit wel blijven. De Vereenigde Staten doen zelfs geen moeite om den schijn te redden, maar geven zoo duidelijk mogelijk te kennen, dat de revolutie hun aangenaam is. De onder-secretaris van buitenlandsche zaken heeft op een hem gestelde vraag medegedeeld, dat de Vereenigde Staten de zakelijke onafhankelijkheid der nieuwe Panamasche regeering heeft erkend en dit ook wel de politieke onafhankelijkheid zullen doen. Onmiddellijk daarna zou men de onderhandelingen over het kanaal beginnen.

Uit Londen, Parijs en Berlijn, wordt aan de New-Yorksche „Associated Press" gemeld, dat de regeeringen van Frankrijk, Engeland en Duitschland de Panama-quaestie geheel beschouwen als een zaak, waarmede zij niets te maken hebben.

Het uitvoerend gezag in Panama is toevertrouwd aan drie consuls: Arango, Frederico Boid (of Boyd), en Tomas Arias. Voorloopig president van de nieuwe republiek wordt kolonel Barrara, bekend uit de vroegere revolutiën. Het voorloopige kabinet telt de volgende leden: Eusebio Morales als voorzitter, Manuel Amador, financiën, La Espriella, buitenlandsche zaken, Carlos Mendoza, justitie, Victoria, onderwijs, Obarro, oorlog en marine.

De Junta heeft reeds een oproeping tot de bevolking gericht, waarin o. m. als reden voor de losscheuring van Columbia wordt opgegeven, dat het congres te Bogota het kanaaltractaat met de Vereenigde Staten niet heeft goedgekeurd.

Intusschen worden de Amerikaansche oorlogsschepen aan beide zijden van de landengte saamgetrokken. Schout-bij-nacht Glass, de commandant van het eskader van den Grooten Oceaan, dat thans te Acapulco ligt, heeft last ontvangen, naar San Juan del Sur in Nicaragua te stevenen en daar voorloopig te blijven. Het smaldeel is echter erg gedund, het bestaat op het oogenblik slechts uit den kruiser „Marblehead", den monitor „Wyoming" en de kanonneerboot „Conger". In elk geval is dat met de reeds bij de landengte aanwezige schepen, voldoende om de Columbiaansche marine zoo noodig te verpletteren.

De Columbiaansche troepen op de landengte zijn, naar 't heet, 500 man sterk; in werkelijkheid echter wordt het aantal bruikbare soldaten op nog geen 300 geschat. Alleen het Amerikaansche oorlogschip „Dixie" heeft 400 mariniers aan boord. Overigens schijnt de aanwezigheid van de kleine afdeeling regeeringstroepen te Colon toch voorloopig verhinderd te hebben, dat deze stad zich bij de te Panama uitgebroken omwenteling aansloot. De Amerikanen beletten echter, dat deze Columbiaansche troepen met den spoorweg naar Panama gezonden worden. Men zegt zelfs, dat de voorloopige regeering te Panama deze troepen uitgenoodigd heeft, maar zoo spoedig mogelijk den terugweg naar Columbia in te slaan. De kleinere plaatsen op de landengte sluiten zich, naar 't schijnt, bij de revolutionairen aan.

De voorstanders van het Nicaragua-kanaal vinden in de Panama-

revolutie een aanleiding om tegen den aanleg van het Panama-kanaal te velde te trekken. Zij beschuldigen de Amerikaansche regeering van medeplichtigheid aan dezen opstand. De „New-York Times", de vijand van president Roosevelt, zegt: „Wij moeten ons òf zoo spoedig mogelijk terugtrekken uit deze ellendige geschiedenis, òf geen gehoor geven aan de roepstem van ons geweten, nòch aan de verwijten der beschaafde wereld en voortgaan op den weg van oneer."

„De „Herald", minder heftig, breekt thans ook weer een lans voor het Nicaragua-kanaal, evenals de „Sun".

De Vereenigde Staten van Noord-Amerika winden er in 't geheel geen doekjes om, dat zij de opstandelingen op Panama steunen. De minister van buitenlandsche zaken heeft een verklaring uitgevaardigd, waarin wordt gezegd, dat het optreden van de Vereenigde Staten in Panama ter ondersteuning van den opstand volkomen in overeenstemming is met het tractaat van rechten en verplichtingen, dat ontstaan is door herziening van het tractaat, in 1846 met de republiek Nieuw-Grenada gesloten.

Hij heeft verder aan Beaupré, den Amerikaanschen gezant te Bogota, een telegram gezonden, inhoudende, dat de bevolking van Panama blijkbaar eenparig zijn politieke afhankelijkheid van Columbië prijs gegeven, zijn onafhankelijkheid hersteld en een nieuwe republikeinsche regeering heeft aangenomen, met welke de Vereenigde Staten in betrekking zijn getreden. President Roosevelt beveelt de regeeringen van Columbië en Panama dringend aan, een vreedzame oplossing van de kwesties, die zich nog mochten opdoen, te vinden. De president gelooft, dat de Vereenigde Staten niet alleen krachtens de tractaten, maar ook in het belang van de beschaving verplicht zijn, te waken, dat de vreedzame handel op de Landengte niet langer door een onafgebroken reeks van onnoodige en verwoestende burgeroorlogen verstoord wordt.

In regeeringskringen te Washington, zoo seint Reuter nog, neemt men aan, dat de losscheuring van Panama van Columbië „voor alle in aanmerking komende, praktische doeleinden" te beschouwen is als een uitgemaakte en waarschijnlijk blijvende zaak. Van gezaghebbende zijde voegt men er bij, dat de erkenning van de regeering van Panama slechts van voorloopigen aard is; zij bestaat enkel daarin dat de consuls der Vereenigde Staten gemachtigd worden, met de nieuwe regeering in verbinding te treden. De volledige politieke erkenning zal volgen, zoodra de regeering van Panama een ordelijker vorm heeft aangenomen. Later zullen dan de Vereenigde Staten onderhandelingen openen over den aanleg van het interoceanische kanaal. De bestaande concessies zullen daarbij geen schade lijden.

— Admiraal Coghlan heeft bevel gekregen onverwijld met president Roosevelt's jacht „*Mayflower*" naar de Landengte te gaan, om het bevel te voeren over de Amerikaansche vloot te Colon en Panama en over de troepen tot bewaking van den spoorweg. Coghlan wordt vergezeld door Gudger, consul generaal te Panama, die met verlof in de Vereenigde Staten was. De laatste krijgt volmacht mee, om met de nieuwe regeering te onderhandelen.

De Londensche bladen bevestigen, dat de Columbiaansche regeering in waardige en krachtdadige termen geprotesteerd heeft tegen de aanmoediging van den opstand door de Unie en tegen de erkenning van Panama door de Amerikaansche regeering.

De consul van Columbië te Antwerpen schrijft het volgende aan de Antwerpsche dagbladen:

„Laat mij toe eenige terechtwijzingen te brengen in de berichten uit Amerikaansche bron, betreffende den opstand, die, zooals iedereen weet, voorbereid werd door de Amerikanen, met de hulp van eenige verraders, die weldra hun verraad bitter zullen betreuren.

„Volgens een verdrag tusschen de Vereenigde Staten en Columbië in 1846 gesloten, verbond de Unie zich de souvereiniteit van Colombië op de landengte van Panama te waarborgen.

„De regeering der Unie heeft het recht, indien haar dit noodig blijkt, troepen te ontschepen om het verkeer tusschen Colon en Panama te beschermen en Columbië moet, van zijnen kant, de orde handhaven en zorgen, dat het verkeer per spoorweg niet onderbroken worde. Welnu, volgens de laatste telegrammen heeft de gezagvoerder van een Amerikaansch oorlogsschip te Colon het vervoer van Columbiaansche troepen naar Panama verboden. Hoe wil men nu, dat Colombië de orde handhave, als men het belet troepen te vervoeren? Men ziet hoe onrechtvaardig en onwettig de Unie het tractaat van 1846 uitlegt.

„Het is duidelijk dat de Amerikanen, wier doel is de landengte in te palmen, enkel een voorwendsel zoeken; maar Colombië zal zijnen plicht weten te vervullen en troepen zullen te voet op Panama aanrukken.

„Volgens een telegram, dat ik van mijn gouvernemet heb ontvangen, moeten binnen een paar dagen 7000 man aankomen te Savanilla, op weg naar Colon; in dit getal zijn er 500 man uit het departement Antioquia, terwijl ook het departement Cauca zijn contingent stuurde.

„Het is dus valsch dat deze departementen er aan denken zich aan te sluiten bij de afscheuring der stad Panama; even valsch is het, dat de liberale partij de revolutie steunt, zooals de „New-York Herald" wil doen gelooven; integendeel, al de hoofdmannen dezer partij hebben der regeering hunne diensten aangeboden.

„Zij, die in opstand kwamen te Panama zijn reeds verdeeld en het grootste deel hunner troepen zijn negers uit Jamaica en Curaçao." (!?)

Ten slotte zegt de consul nog eens dat Columbië ten koste van het bloed zijner zonen Amerika beletten zal, na de Columbianen te hebben verdeeld en de revolutie te hebben aangestookt, de streek der landengte in te palmen.

Oostenrijk.—De programrede van Tisza in de Hongaarsche Kamer duurde ongeveer twee uren en was een herhaling van de voornaamste punten van de programrede in het Huis der Magnaten. Toen de oppositie hem in de rede begon te vallen, riep Tisza de schreeuwers toe: „Gij kunt mij overschreeuwen, maar de waarheid kunt gij niet tot zwijgen brengen. Gij verraadt slechts de zwakte van uw standpunt, wanneer gij met zulke wapens strijdt." Daarop werd het stil.

Aan het slot zijner rede vermaande de nieuwe premier zijn toehoorders nooit te vergeten, dat zij allen Hongaren waren en niet uit partijbelangen aan de grondvesten van den staat mochten wroeten. Deze woorden maakten diepen indruk. Tisza besloot: „De levensvoorwaarden van elke Hongaarsche staatkunde worden gevormd door de handhaving der eerlijkheid, de zuiverheid van ons constitutioneele leven en de zekerheid van een ongestoorde werking van onze grondwet."

Bij deze woorden brak de liberale partij in geestdriftig gejuich los en het eind was een huldiging van den premier door meer dan enkel aanhangers der liberale beginselen. De zege van den dag was aan Tisza.

Macedonië.—In antwoord op de Russisch-Oostenrijksche nota verwerpt de Porte elk denkbeeld aan contrôle door assessoren en een inspecteur-generaal, die Rusland en Oostenrijk willen benoemen, en verklaart zij de contrôle der consuls meer dan voldoende. Verder verwerpt zij de nieuw voorgestelde administratieve onderverdeeling van Macedonië, en zegt zij, dat de dienst der gendarmerie nu voldoende georganiseerd is, door de benoeming van vreemde officieren. Eveneens verwerpt de Porte eenige andere punten van het programma der beide mogendheden.

Na dit antwoord achtten velen het oogenblik gekomen, dat Rusland en Oostenrijk hun eischen met kracht zouden handhaven en desnoods met geweld zouden dreigen. Doch het meerendeel der diplomaten te Constantinopel is van meening, dat die beide mogendheden als de uiterlijke vorm bewaard blijft, niet mogen weigeren onderhandelingen met de Porte aan te knoopen over redactioneele wijzigingen en dat daarom voorloopig geen dwangmaatregelen mogen worden toegepast.

TIJDTAFEL

van de stoomschepen der "Red D Line" tusschen

NEW-YORK,

PUERTO RICO, VENEZUELA en CURAÇAO.

1903.	Philad.	Marcb.	Caracas	Zulia	Philad.	Marcb.
Vertrekt van NEW-YORK	Oct. 31	Nov. 7	Nov. 14	Nov. 14	Nov. 28	Dec. 5
Komt aan te SAN JUAN	Nov. 5		19		Dec. 3	
Vertrekt van "	6		20		4	
Doet CURAÇAO aan	8		22		6	
Komt aan te LA GUAIRA	9	14	23	28	7	12
Vertrekt van "	11	15	[illegible]	29	9	13
Komt aan te PTO. CABELLO	12		26		10	
Vertrekt van "	13		27		11	
Komt aan te CURAÇAO	14	16	28	30	12	14
Vertrekt van "	16	22	30	Dec. 6	13	20
Doet LA GUAIRA aan		23		7	14	21
Doet PONCE "				9		23
" SAN JUAN "	18	25	Dec. 2		16	
Komt aan te NEW-YORK	23	Dec. 1	7	15	21	29

Dienst tusschen Curaçao en Maracaibo.

	Merida	Marac.	Merida	Zulia	Merida	Marac.
Vertrekt van CURAÇAO	Nov. 9	Nov. 16	Nov. 23	Nov. 30	Dec. 7	Dec. 14
Komt aan te MARACAIBO	10	27	24	Dec. 1	8	15
Vertrekt van "	13	21	27	5	11	19
Komt aan te CURAÇAO	14	22	28	6	12	20

Drukker:
ALFREDO F. SANTIAGO.